

Tisková zpráva, 11. června 2023

Platy učitelů v roce 2023 a výhled: jízda z kopce

Nová studie think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR navazuje na každoroční studie IDEA mapující vývoj a strukturu platů českých učitelů. Jak vysoké jsou relativní platy učitelů v mezinárodním srovnání, ve srovnání s minulostí a jaký je výhled?

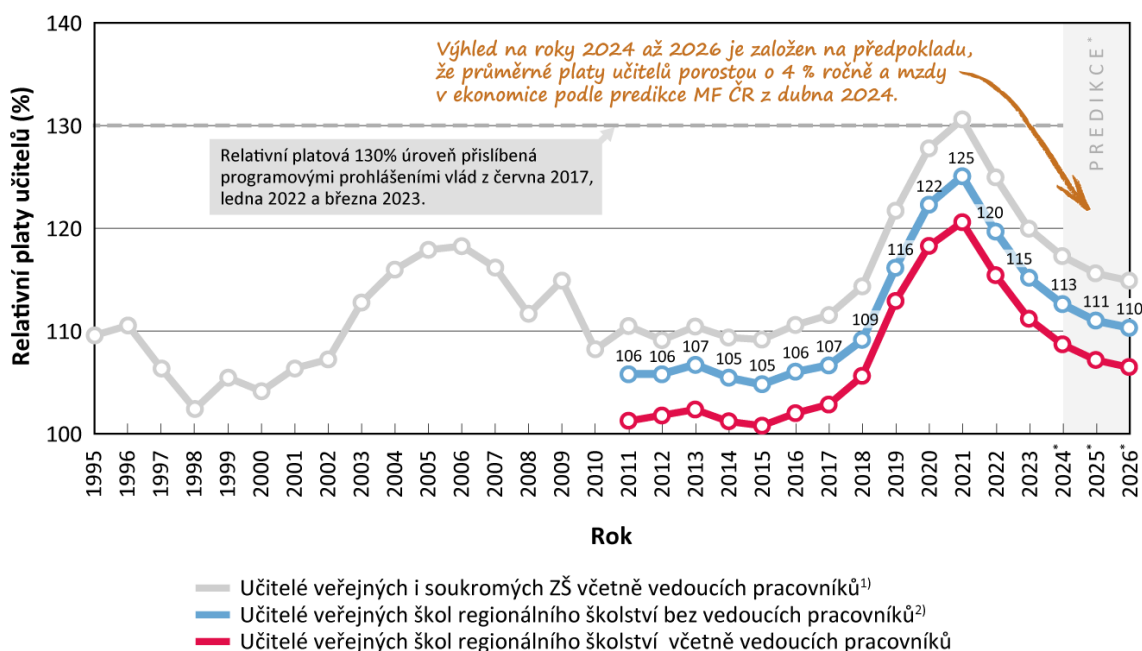
Relativní platy učitelů byly vůči průměrné mzdě v české ekonomice až do roku 2017 velmi nízké – kolem 106 %. Patřily k nejnižším v ekonomicky vyspělých zemích světa. Do roku 2021 pak díky nebývale dynamickému růstu narostly na 125 %. Poto se však trend obrátil. Růst učitelských platů výrazně zaostával za růstem mezd v ekonomice a v roce 2024 relativní platy učitelů pravděpodobně klesnou pod 115 %.

Pro vývoj platů učitelů je určující vývoj veřejných vzdělávacích výdajů, konkrétně podíl výdajů na HDP. V Česku dosáhl historického maxima v roce 2021, což zhruba odpovídalo průměru zemí EU27 i OECD. Po roce 2021 tento podíl klesal a na základě Střednědobých výhledů státního rozpočtu (SDV SR) a predikce vývoje české ekonomiky pravděpodobně bude klesat i v letech 2024 až 2026.

„Vývoj absolutní i relativní úrovně platů učitelů pro další roky je dnes obtížně předvídatelný. Pokračující nejistoty měly a budou mít negativní dopady na zájem o tuto profesi, hlavně mezi mladšími zájemci,“ připomíná spoluautor studie Daniel Münich.

Zákonný závazek relativních učitelských platů na úrovni 130 % se vztahuje k průměrné mzdě v české ekonomice, zatímco mezinárodní srovnání OECD učitelské platy vztahují k průměrným mzdám vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. Hodnota českého ukazatele 130 % však zhruba odpovídá hodnotě ukazatele OECD na úrovni průměru zemí OECD i EU27, která je 90 %. V roce 2021 Česko dosáhlo maxima 79 %, přičemž průměr zemí OECD byl oněch 90 %. V dalších letech se Česko průměru zemí OECD opět vzdaluje.

Graf 3: Relativní platy učitelů
(průměrné platy učitelů v % průměrných mezd v ekonomice)

¹⁾ Zdroj: MŠMT, Statistická ročenka školství – zaměstnanci a mzdové prostředky, -Kapitola B1 – oddíl B1.2 Základní vzdělávání – základní školy, sešit B1.2.7, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticka-rocenka-skolstvi-zamestnanci-a-mzdove-prostredky-12>
- Kapitola B1 – oddíl B1.2 Základní vzdělávání – základní školy, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticka-rocenka-skolstvi-zamestnanci-a-mzdove-prostredky-13>, PaM_b102_22.xlsx, List B1.20.7

²⁾ Regionální školství zahrnuje mateřské, základní a střední školy. Zdroj: MŠMT, Genderová problematika zaměstnanců ve školství, Sešit 1, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/genderova-problematika-zamestnancu-ve-skolstvi>

* Predikce je založena na predikovaném každoročním zvyšování učitelských platů o 4 % v letech 2024 až 2026. Predikce průměrné mzdy v letech 2024 až 2026 je založena na údajích Makroekonomické prognózy MF ČR z dubna 2024, str. 38, <https://www.mfer.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce>

Pouhé udržení úrovně relativních platů roku 2024 i v letech 2025 a 2026 bude vyžadovat jejich zvyšování očekávaným tempem růstu nominálních mezd v ekonomice v těchto letech, tedy o 5,5 % a 4,7 %. Dosažení průměru zemí OECD v roce 2024 by vyžadovalo skokové zvýšení učitelských platů o 20–25 %. Pokud by mělo být v roce 2025 dosaženo průměru zemí OECD, musel by být rozpočet jen na učitelské platy meziročně vyšší o 31,7 mld. Kč. SDV SR však předpokládá pro celý rozpočet MŠMT meziroční pokles o 2 mld. Kč.

Studie ukazuje, že v roce 2023 poklesly relativní platy ve všech věkových skupinách učitelů. Nejatraktivnější platy mají stále nejmladší učitelé do 30 let, nejnižší naopak zůstávají platy učitelů ve středním věku, 30-49 let. Platy učitelů totiž s roky praxe rostou velmi pomalu, avšak po celou dobu učitelské kariéry.

„Platy učitelů jsou u nás dominantně určovány tarify, tedy roky praxe. Paušalizované platy vedou k platovému nedocení a slabé motivaci kvalitních učitelů. Variabilita učitelských platů zůstává dlouhodobě nízká a neodpovídá rozdílům v kvalitě práce učitelů, což zvyšuje riziko odchodů z

profese a snižuje zájem o učitelské povolání u mladších generací,“ přibližuje dopady a rizika nastavaného systému spoluautor studie Vladimír Smolka.

Studie vznikla s podporou Akademie věd ČR v rámci programu [Strategie AV21 Společnost v pohybu](#). Celý text k dispozici [zde](#).

Kontakt na autory studie:

Daniel Münich, daniel.munich@cerge-ei.cz, 736 607 705

Vladimír Smolka, smolka@volny.cz

Administrativní kontakt pro média:

Eva Peňázová, eva.penazova@cerge-ei.cz, +420 - 602 698 440

IDEA při CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1, idea@cerge-ei.cz

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu AV ČR, v. v. i. je nezávislý akademický think-tank zaměřující se na analýzy, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii. IDEA je projektem Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, který spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI.

